

«SMART TA'LIM» INNOVATSION TA'LIM MODELI SIFATIDA

*Zaripova Dilnoza Anvarovna,
Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent
Axborot Texnologiyalari Universiteti, p.f.f.d., (PhD)*

«SMART-ОБУЧЕНИЕ» КАК НОВАЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ МОДЕЛЬ

*Зарипова Дилноза Анваровна,
Ташкентский университет информационных технологий имени
Мухаммада аль-Хорезми к.п.н., (PhD)*

«SMART-LEARNING» AS A NEW EDUCATIONAL MODEL

*Zaripova Dilnoza Anvarovna,
Tashkent University of Information Technologies named after Muhammad Al-
Khorezm, d.p.p.s., (PhD)*

Annotatsiya. Ushbu maqolada, o'qituvchilar va talabalarning SMART-ta'limning zamonaviy ta'lim modeliga munosabatini o'rganish va tahlil qilingan. Hamda, maqolada SMART ta'limni joriy etish masalalariga e'tibor berilgan. SMART muhitining yuqori ahamiyati va ijobiy ta'sirini tan olish to'g'risida umuman olganda ta'limni rivojlantirish va boshqa tomondan, ta'lim jarayoniga SMART texnologiyalarini joriy etish masalasida ta'lim oluvchi va ta'lim beruvchilarning faol subyektiv pozitsiyasi yo'qligi to'g'risida keltirib o'tilgan.

Kalit so'zlar: ta'lim islohotlari, innovatsion o'qitish, faol ta'lim, tarmoq bumerang, elektron ta'lim, kompyuter yordamida o'qitish, aqlli texnologiyalar.

Аннотация. В данной статье рассматривается и анализируется отношение учителей и учащихся к современной образовательной модели смарт - обучения. Также, в статье уделено внимание вопросам внедрения SMART образования. Рассматривается признание высокой значимости и положительного влияния смарт-среды на развитие образования в целом и, с другой стороны, об отсутствии активной субъективной позиции обучающихся и педагогов по вопросу внедрения смарт-технологий в образовательный процесс.

Ключевые слова: реформы образования, инновационное преподавание, активное обучение, сетевой бумеранг, электронное обучение, компьютерное обучение, интеллектуальные технологии.

Abstract. This article examines and analyzes the attitude of teachers and students to the modern educational model of smart learning. Also, the article focuses on the implementation of SMART education. The article considers the recognition of the high importance and positive impact of the smart environment on the development of education in general and, on the other hand, the absence of an active subjective position of students and teachers on the introduction of smart technologies in the educational process.

Keywords: education reforms, innovative teaching, active learning, network boomerang, e-learning, computer-assisted learning, smart technology.

Hozirgi davr ta'lim taraqqiyoti uzluksiz ta'lim tizimining barcha bo'g'inlarida innovatsion faoliyatni ta'lim jarayoniga kirib kelishiga sabab bo'ldi. Zero, ta'limning xalqaro standartlarga mosligini ta'minlash va yuqori malakali kadrlarni innovatsion faoliyatga tayyorlash ta'lim jarayonini takomillashtirishga xizmat qiladi. Halqaro hamjamiyatda pedagogik innovatsiyalar global miqyosda ahamiyatli ta'lim-tarbiya jarayonlarida insoniyat uchun serqirra imkoniyatlar ochib bermoqda. Bunday innovatsiyalar ta'limni yanada rivojlantirishning asosiy yo'nalishini belgilaydi, shuningdek axborotlashgan jamiyatda ilmiy-texnika jadal rivojlanishi va buning

hayotimizdagi aks etayotganligi bilan bog'liq bo'lgan ko'plab muammolarni hal etish imkoniyatini beradi.

Aqlli ta'lim yangi AKT orqali ta'limni o'zgartirishning eng ilg'or bosqichi hisoblanadi. Tadqiqotchilar doimiy ravishda ta'kidlaganidek, aqlli ta'lim, shubhasiz, ta'limni zamonaviy tezkor dunyo talablariga moslashtirishga va davom etayotgan texnologik inqilobdan omon qoladigan ta'lim tizimini yaratishga qaratilgan ta'lim tizimlarini modernizatsiya qilishning muhim istiqbolidir. Ko'pgina tadqiqotlar SMART treningining samaradorligi va jozibadorligini tasdiqlaydi [1]. Tegishli adabiyotlarni tahlil qilish intellektual ta'limni qo'llab-quvvatlovchi uchta asosiy pozitsiyani aniqlashga olib keladi:

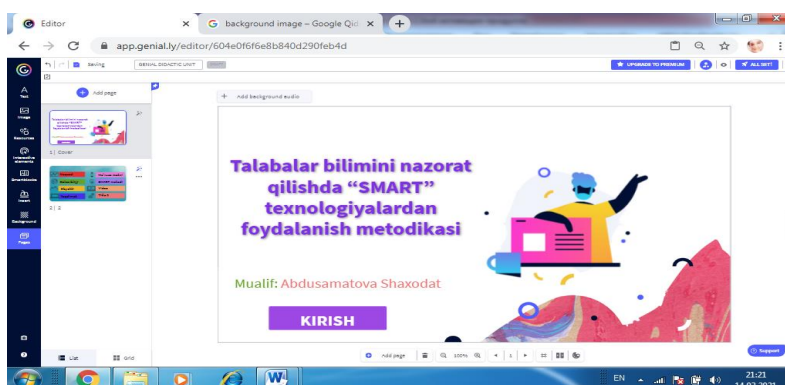
1. Mobil texnologiyalar
2. Raqamli darsliklar
3. Bulutli texnologiyalar.

Mobil texnologiyalar SMART Learningning asosiy texnologiyasidir, chunki u o'quvchilarning shaxsiy xohishlariga ko'ra hamma joyda o'rganish strategiyasini ifodalaydi. Smartfonlar, planshetlar va boshqa ko'chma qurilmalardan foydalangan holda talabalar har qanday joyda, hatto an'anaviy maktab binosidan tashqarida ham o'quv topshiriqlarini bajarishlari mumkin. E. R. tomonidan olib borilgan tadqiqotlar. Syksom [2], ta'limda mobil qurilmalardan foydalanish ta'lim samaradorligini oshirishini ko'rsatadi.

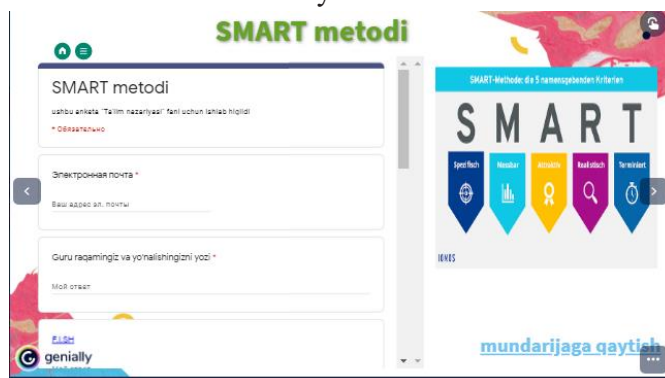
2. S. Djangning so'zlariga ko'ra, raqamli darslik «kelajakka yo'naltirilgan», texnologik jihatdan takomillashtirilgan va yanada jozibali darslik [3]. An'anaviy darslikning xususiyatlaridan tashqari, raqamli versiya o'z-o'zini o'rganish daftarchasi, ish daftarchasi va lug'at vazifasini ham bajaradi. Shuningdek, u turli xil innovatsion o'quv qo'llanmalarini o'z ichiga oladi. Bundan tashqari, raqamli darslik video, animatsiya, virtual haqiqat yoki giperhavola kabi ilg'or texnologik elementlardan foydalanadi. Raqamli darslik ham interaktiv bo'lib, shu orqali har bir o'quvchining qobiliyati, mahorati va darajasiga moslashadi. Raqamli darslik n-ekran deb ataladigan muhitda ishlaydi (ba'zan uchta ekran deb ataladi, uchta asosiy foydalanish kontekstiga nisbatan: Internet, mobil telefon, televizor), shuning uchun uni har qanday ekranda – kompyuter, planshet, smartfon, televizorda ishlatish mumkin.

3. Bulutli texnologiya - bu keng qo'llaniladigan atama bo'lib, uning ta'rifi bo'yicha bir qator noaniqliklarni o'z ichiga oladi. Bulutli texnologiya o'zining eng oddiy shaklida har xil turdagi dasturlar yoki materiallarni shaxsiy kompyuter disklaridan tarmoqqa (bulutga) o'tkazish strategiyasidir, shunda ular istalgan joyda va istalgan qurilmada ishlatilishi mumkin [4]. Ta'lim nuqtai nazaridan, bulutli texnologiyalar, sodda qilib aytganda, o'quv materiallarini turli formatlarda (matn, film, ovoz va boshqalar) saqlaydigan texnologik bulutdir. Ushbu bulutda ilovalar va ta'lim dasturlari, shuningdek, ta'lim sohasidagi turli manfaatdor tomonlar (talabalar, o'qituvchilar, ota-onalar, ta'lim muassasalari ma'muriyati va boshqalar) tomonidan ishlatiladigan aloqa vositalari o'rnatiladi. Texnologik nuqtai nazardan, bu bulut barcha qurilmalarda (smartfonlar, kompyuterlar, televizorlar va boshqalar) mavjud bo'lib, o'quv jarayonini hamma joyda va istalgan vaqtda taqdim etadi. A. Middleton [5] shuningdek, Smart Learning-ning o'quvchilarga yo'naltirilgan jihatlari va aqlli texnologiyalardan foydalanishning afzalliklarini ko'rib chiqadi. Zamonaviy texnologiyalar o'quvchilarni o'rganishda ishtirok etishga va o'z mustaqilligini yanada boy shaxsiy kontekst orqali yanada ochiq, bog'langan va kengaytirilgan usullar bilan oshirishga undaydi. V. P. Tixomirov SMART-trening haqida barcha ta'lim jarayonlarini, shuningdek, ushbu jarayonlarda qo'llaniladigan usul va texnologiyalarni har tomonlama modernizatsiya qilishni o'z ichiga olgan yangi tushuncha sifatida gapiradi. Ta'lim nuqtai nazaridan SMART tushunchasi aqlli taxta, aqlli ekranlar, istalgan joydan Internetga kirish kabi texnologiyalarning paydo bo'lishiga olib keladi. Ushbu texnologiyalarning har biri tarkibni ishlab chiqish, uni etkazib berish va yangilash jarayonini yangicha tarzda

yaratishga imkon beradi [6].

Onlayn ravishda SMART metodidan foydalanish uchun esa rasmda keltirilgan shakilni to'ldirish va uni tekshirish uchun yuborish mumkin bo'ladi.

Ushbu dasturdan foydalanishning yana bir qulayligi shundaki undag har bir ma'lumot onlayn tartibda shakilantirilgan va bu nga agr o'qituvchi hohlasa ma'lumotlarni o'zgartirish, yangi ma'lumotlar qo'shish yoki olib tashlash, dizayn borasida ishlash imkoniyatini beradi. Lekin talabalar dasturdan foydalanish uchun o'sha bir marta tashlangan linkdan foydalanaveradilar. Dasturning bu imkoniyati testlardan foydalanishda hamqulay o'qituvchi hohlas tes yoki anketa so'rovnomasiga o'zgaish kiritish orqali kerakli savollarni osonlikka qo'shish yoki olib tashlashi mumki. Tizimning yana bir avzaligi shundaki unda aftomatik baholash va foydalanuvchularni ro'yhatga olish funksiyasi ham mavjud, bu esa o'qituvchga ham o'quvchiga ham bir munha qulayliklar yaratadi

Talabalar bilimni nazorat qilishda "SMART" texnologiyalardan foydalanish metodikas mavzusini o'qitishda ishlab chiqilgan elektron resursning tajriba sinovida 48 ta talaba ishtirok etdi. Ular onlayn ravishda o'z telefonlaridan men tomonimdan dasturga kirish huquqini beruvchi link orqali kirib dasturdan fodalandilar va unda berilgan SMART metodidan onlayn foydalanish imkoniyatidan foydalanib ko'rdilar.

SMART ta'limining tuzilishi shunday qilib, biz «SMART Learning» tushunchasini talqin qilishning turli xil variantlari mavjudligini ta'kidlashimiz mumkin, ammo ularning umumiy jihatlari juda ko'p: SMART Learning axborot resurslari bilan boyitilgan va zamonaviy ta'lim texnologiyalariga kiritilgan o'quv jarayonining mustaqil, motivatsion, moslashuvchan modeli sifatida belgilanadi. Bundan tashqari, SMART Learning o'quvchilarning ta'lim olish usullarida paradigma o'zgarishini taklif qiladi. Talabalar va o'qituvchilar tarkibini moslashish qobiliyati juda muhim bo'lgan tez o'zgaruvchan dunyoga to'liq tayyorlash uchun zamonaviy aqlli texnologiyalardan foydalangan holda yaxlit o'quv jarayonini ta'minlashga qaratilgan.

Bugungi kunga kelib, SMART-ta'lim loyihasi SMART texnologiyalaridan

foydalangan holda ta'lim Tashkilotining Smarts muhitida maktab o'quvchilari va talabalari bilan qanday ishlashni batafsil tavsiflovchi aniq uslubiy ta'lim echimlarini ishlab chiqmagan. O'qituvchilar zamonaviy ta'lim yangiliklariga mustaqil ravishda moslashishlari, an'anaviy o'qitish usullarini axborot texnologiyalaridan foydalangan holda o'rganishga aylantirishni o'rganishlari kerak.

Shu nuqtai nazardan, o'qituvchilar qanday baholanishini o'rganish maqsadga muvofiqdir. Kelajakda bunday yuqori texnologiyali echimlarni amalga oshirishda etakchi rolini hisobga olgan holda SMART-trening ta'limda, shuningdek, o'quvchilarda «SMART-ta'lim» yangi ta'lim paradigmasini shakllantirish bo'yicha o'z pozitsiyalarini bilib oling. Buning uchun biz o'qituvchilar va talabalarning qancha ekanligini baholash uchun tadqiqot o'tkazdik ta'lim tashkilotlarida SMART ta'limni joriy etish bo'yicha ishlar olib boriladimi yoki yo'qmi, aqlli ta'lim tushunchasi bilan tanish; o'qituvchilar va talabalarning SMART ta'limni joriy etishga munosabatini aniqlang va innovatsion ta'lim muhitining mavjudligi.

Olib borilgan tajriba natijalari shuni ko'rsatadiki, respondentlarning 54 foizi «aqlli ta'lim» tushunchasini yaxshi bilishadi, ammo respondentlarning 16 foizi ushbu kontseptsiya haqida umumiy tasavvurga ega emaslar va ko'pchiligi berilgan savolga javob berishda qiynalishgan. «SMART-ta'lim» tushunchasining mohiyatiga kelsak, so'rovnomaga o'tkazganda aksariyati quyidagilarni hisoblashadi. «SMART Education» - bu ta'lim tizimi, ammo respondentlarning 12 foizi ko'proq moyil ushbu kontseptsiyaning atrof-muhit yoki paradigmatic ta'rifiga ko'ra, 10 % SMART ta'lim deb ta'kidlaydi bu boshqariladigan jarayon va faqat 5% bu o'quv tarmog'i deb hisoblaydi.

Bundan tashqari, so'rov ishtirokchilaridan taqdim etilgan elementlarni konkretlashtirish so'ralganda, biz quyidagi javoblarni oldik: zamonaviy ta'lim maydoni va texnik qo'llab-quvvatlash respondentlarning ko'proq foizni, yangi texnika va yondashuvlarni qayd etdi ta'limda - 6% ni afsuski, bu savolga javob berish qiyin kechdi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Тихомиров В. П. Мир на пути Smart education. Новые возможности для развития // Открытое образование. 2011. № 3. С. 22-28. 7.

2. Glasswell K., Davis K., Singh P., McNaughton S. Literacy lessons for Logan learners: A smart education partnerships project // Curriculum Leadership. 2010. Vol. 31. № 8. P. 1-4.

3. Jang S. Study on Service Models of Digital Textbooks in Cloud Computing Environment for SMART Education // International Journal of U- & E-Service, Science & Technology. 2014. Vol. 7. № 1. P. 73-82. 11.

4. Kim B. H., Oh S. Y. A Study on the SMART Education System Based on Cloud and N-screen // Journal of the Korea Academia-Industrial Cooperation Society. 2014. Vol. 15. № 1. P. 137-143.

5. Middleton A. Smart learning: Teaching and learning with smartphones and tablets in post compulsory education [Электронный ресурс]. URL: <https://www.academia.edu/12512765/>

6. Smart_learning_teaching_and_learning_with_smartphones_and_tablets_in_post_compulsory_education (дата обращения: 21.08.2021).